

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการตลาดของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดพิษณุโลก : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนา อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ครั้งนี้ ใช้วิธีดำเนินการวิจัยเป็นลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาบริบท การดำเนินงาน และสภาพปัญหาด้านการตลาด
2. กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการตลาด

ศึกษาบริบท การดำเนินงาน และสภาพปัญหาด้านการตลาด

1. การวิเคราะห์เอกสาร

1.1 เอกสารที่ใช้ในการวิเคราะห์ เป็นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งของทางราชการ และเอกชน ประกอบด้วย เอกสารข้อมูลกลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนา อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่

- 1.1.1 สมุดบันทึกคณานฤาดีตระกูลฟูลหนาย เล่มที่ 3 พ.ศ. 2534
- 1.1.2 เอกสารรายงานประจำปี พ.ศ. 2546 และเอกสารการผลิตน้ำตาลสด พร้อมดื่ม ปี พ.ศ.2544 โดยสำนักงานเกษตรอำเภอวัดโบสถ์
- 1.1.3 แผนพัฒนาเทศบาลตำบลวัดโบสถ์ ประจำปี 2546 โดยเทศบาลตำบลวัดโบสถ์
- 1.1.4 เอกสารท้องถิ่นเราชาววัดโบสถ์ พ.ศ. 2542 โดยอำเภอวัดโบสถ์
- 1.1.5 สมุดบันทึกการตรวจเยี่ยมของกลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนา
- 1.1.6 สมุดบัญชีควบคุมรายรับ-รายจ่าย ของกลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนา
- 1.1.7 สมุดทะเบียนควบคุมทุนเรือนหุ้นของกลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนา
- 1.1.8 ข้อมูลประชากรชุมชนบ้านเหล่าขวัญ อำเภอวัดโบสถ์ โดยศูนย์ประมวลผลการทะเบียน ภาค 6 จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2546

แหล่งข้อมูลของเอกสารเหล่านี้ ได้แก่ห้องสมุดสำนักงานเกษตรอำเภอวัดโบสถ์ ห้องสมุดเทศบาลตำบลวัดโบสถ์ ที่ทำการสภาวัฒนธรรมอำเภอวัดโบสถ์ ศูนย์ประมวลผลการทะเบียนภาค 6 จังหวัดพิษณุโลก และสืบค้นจากกลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนา

1.2 เกณฑ์การคัดเลือกเอกสาร ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เพื่อการคัดเลือกเอกสาร ดังนี้

1.2.1 เป็นเอกสารของทางราชการ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มแม่บ้าน
ขวัญใจพัฒนา

1.2.2 เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางด้านการตลาดที่หน่วยงานของ
ทางราชการจัดพิมพ์เผยแพร่ หรือเป็นของสถาบันการศึกษาของรัฐ หรือเป็นขององค์กรเอกชน
เอกสารต่างๆ สามารถตรวจสอบความตรงของกันและกันได้ ทั้งในแง่ของ
ช่วงเวลา และในแง่ของเนื้อหา

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยอ่านเนื้อหาของเอกสารอย่างละเอียด และ
บันทึกข้อมูลบริบท การดำเนินงาน และสภาพปัญหาด้านการตลาด

2. การศึกษาภาคสนาม เพื่อรวบรวมข้อมูลบริบท การดำเนินงาน และสภาพ
ปัญหาตามสภาพความเป็นจริงและเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสาร สำหรับใช้ใน
การวิเคราะห์หาทางเลือกในการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการตลาด ของกลุ่มแม่บ้านขวัญใจ
พัฒนา อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย

2.1 แหล่งข้อมูลที่ศึกษา บุคคลและกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้รู้ในชุมชน
สมาชิกกลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนา และผู้ซื้อที่สามารถตรวจสอบได้

2.2 เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

2.2.1 แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

2.2.1.1 ข้อมูลบริบทชุมชนบ้านเหล่าขวัญ และข้อมูลบริบทกลุ่ม
แม่บ้านขวัญใจพัฒนา อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

2.2.1.2 ข้อมูลการดำเนินงาน ได้แก่ ข้อมูลการดำเนินงาน
ด้านการผลิต ด้านการจัดการ ตัวแมงป่อง ด้านการตลาด และข้อมูลสภาพแวดล้อมภายนอก

2.2.1.3 ข้อมูลสภาพปัญหาด้านการตลาด

2.2.1.4 ข้อมูลยุทธศาสตร์ด้านการตลาดและข้อเสนอแนะเพื่อการ
พัฒนา

2.2.2 วิธีสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ดังนี้

2.2.2.1 ศึกษาเอกสาร คู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการหนึ่ง
ตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ คู่มือหลักเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
กลุ่มสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการตลาด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.2.2 ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างเครื่องมือ

2.2.2.3 กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ
บริบท การดำเนินงาน สภาพปัญหาด้านการตลาดและการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการตลาดของ
กลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนา

2.2.2.4 วิเคราะห์ผลจากการประเมินศักยภาพกลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนาแล้วนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา

2.2.2.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ตรวจสอบแนะนำประเด็นหัวข้อที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์โดยใช้การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

2.2.2.6 ปรับปรุงเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.2.3 อุปกรณ์ในการวิจัย ได้แก่ สมุดบันทึก กล้องถ่ายภาพ เครื่องบันทึกเสียง กระดาษฟลิปชาร์ต และกระดาษคำพร้อมขาตั้ง

2.2.4 เกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อคัดเลือกบุคคล สำหรับการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์รายบุคคลหรือการอภิปรายกลุ่ม ผู้วิจัยกำหนดดังนี้

2.2.4.1 เป็นผู้รู้ในชุมชนหรือผู้นำในชุมชน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของบุคคลในวงกว้างและเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

2.2.4.2 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนาที่ปฏิบัติงาน ณ ศูนย์ผลิตน้ำตาลสดเป็นปกติวิสัย หรือเป็นสมาชิกที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆตามโครงสร้างการบริหารงานของกลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนา หรือเป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในพื้นที่และเกี่ยวข้องในการให้การส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนา

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สมาชิกฝ่ายบริหาร ฝ่ายผลิต ฝ่ายจัดจำหน่าย ฝ่ายประชาสัมพันธ์ และผู้รู้ในชุมชน การอภิปรายกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ตามแนวทางและข้อคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ด้วยการใช้การจดบันทึก บันทึกภาพ บันทึกเสียงและถอดเทป และรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตบุคคลที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่ศึกษา เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่างๆ มีรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 ข้อมูลบริบทชุมชนบ้านเหล่าขวัญ และข้อมูลบริบทกลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนาอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชน ได้แก่ นายนำหวาน พักคง และนายทองย้อย พูลหน่าย สัมภาษณ์นางนำหวาน ประธานคณะแม่บ้านขวัญใจพัฒนา และศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.3.2 ข้อมูลการดำเนินงาน ประกอบด้วยข้อมูลการดำเนินงานด้านการผลิต ด้านการจัดการ ด้านการเงิน ด้านการตลาด และสภาพแวดล้อมภายนอกรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่ม ได้แก่ ฝ่ายผลิต ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตลาด (จัดจำหน่าย) และฝ่ายประชาสัมพันธ์ และอภิปรายกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน

2.3.3 ข้อมูลสภาพปัญหาด้านการตลาด ข้อมูลยุทธศาสตร์ด้านการตลาด และข้อเสนอแนะอื่นๆเพื่อการพัฒนา รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต และอภิปรายกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)ร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอวัดโบสถ์ ประชาน เลขาอนุการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนา ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรวม 12 คน ได้แก่ นางน้ำหวาน ประจันตะเสน ประธานก นางน้ำหวาน พุทธิโกศล รองประธาน นางสมถวิล พูลหน่าย เลขาอนุการ นางบัวขาว โพธิ์ทอง เற்றுญิก นางทองคำ หน่อคำบุตร หัวหน้าฝ่ายการผลิต นางประมวล จิตเมตตา ฝ่ายการตลาด(จัดจำหน่าย)นางบัวผัน สีสัมพู ประชาสัมพันธ์ นางทองคำ พูลหน่าย กรรมการ นางเพยาร์ น้อยบัว กรรมการ นางน้ำผึ้ง โด สาลี สมาชิกฝ่ายการผลิต นางนภาพร นาควิจิตร สมาชิกฝ่ายการตลาด(จัดจำหน่าย) และนาง ชูติกาญจน์ ประทักษ์ใจ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอวัดโบสถ์

2.4 สรุปและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์รายบุคคล การอภิปรายกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการสังเกต มาประมวลเข้าด้วยกันในแต่ละประเด็นเพื่อสรุปและนำเสนอในส่วนของบริบท การดำเนินงาน และสภาพปัญหาด้านการตลาด

กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการตลาด

1. จัดลำดับความสำคัญของข้อมูลที่ได้มาข้างต้น โดยใช้เนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลยุทธศาสตร์ด้านการตลาด ที่ได้มาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ วิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูล ตามแนวทาง ดังนี้

1.1 การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (สูกางค์ จันทวานิช, 2543 : 128-137) โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าต่างวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวม ข้อมูลเรื่องเดียวกัน โดยใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการสัมภาษณ์พร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบกันไป

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จากผลเฉพาะ (Analytic Induction) คือ วิธีสร้างความสร้างข้อสรุปจากรูปธรรมหรือ ปรากฏการณ์ที่มองเห็น

2. กำหนดทางเลือกในการสร้างยุทธศาสตร์ด้านการตลาดของกลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนา อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยพิจารณาจากบริบท การดำเนินงาน และสภาพปัญหา ผนวกกับแนวคิดเชิงทฤษฎี

3. ผู้วิจัยนำเสนอยุทธศาสตร์ด้านการตลาดที่สร้างขึ้นจากข้อ 2. ให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนาและผู้เกี่ยวข้อง รวม 12 คน ประกอบด้วย นางน้ำหวาน พุทธิโกศล รองประธาน นางสมถวิล พูลหน่าย เลขานุการ นางบัวขาว โพธิ์ทอง เหมัญญิก นางทองคำ ห่อคำบุตร หัวหน้าฝ่ายการผลิต นางประมวล จิตเมตตา ฝ่ายการตลาด (จัดจำหน่าย) นางบัวผัน สีชมพู ประชาสัมพันธ์ นางทองคำ พูลหน่าย กรรมการ นางเพียว น้อยบัว กรรมการ นางน้ำผึ้ง โตสำลี สมาชิกฝ่ายการผลิต นางนภาพร นาควิจิตร สมาชิกฝ่ายการตลาด (จัดจำหน่าย) นางชุตติกาญจน์ ประทักษ์ใจ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอวัดโบสถ์ และพัฒนาการอำเภอวัดโบสถ์ ได้ให้ข้อเสนอแนะและตรวจสอบความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยการอภิปรายกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

4. การตรวจสอบข้อมูลยุทธศาสตร์ด้านการตลาด เมื่อผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่ผ่านการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้องตามข้อ 3. มาอย่างเพียงพอแล้ว จึงนำข้อมูลมาประมวลเข้าด้วยกันในแต่ละประเด็นเพื่อสรุปเป็นภาพรวมของยุทธศาสตร์ด้านการตลาด ของกลุ่มแม่บ้านขวัญใจพัฒนา อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก